

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

III. An dentur Habitus in voluntate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

eo plures, & intensiores species obiecti sunt in intellectu, & facilius percipitur, quia specierum intensio maximopere conducit, ad cognitionem facilius eliciendam.

- 14 Ultimo noto, intellectum non solum faciliorem reddi per repetitionem actuum, ad alios similes eliciendos; sed etiam per multitudinem cognitionum, seu specierum diuersorum obiectorum, etiam reddi aptiorem ad cognoscenda alia obiecta, distincta ab his, quorum species habet. Ratio est. Quia, cum intellectus inferat vnum ex alio, quo plura principia habet, eo plures conclusiones potest inferre ex illis, & ideo homines docti circa varia obiecta facile circa quodcumque aliud, denuo propositum discunt. Quia iuuantur variis notitiis, tum propter connexionem obiectorum, tum propter paritatem, & proportionem eandem in diuersis obiectis illarum ad sua principia.

PUNCTUM III.

An dentur habitus in voluntate.

- 1 Tenet communis sententia dari habitus acquisitos in voluntate, distinctos ab speciebus, & cognitionibus, proponentibus obiectum. Lego apud Arriag. disp. 9. sect. 3. sub. l. n. 43. duos, vel tres recentiores a voluntate habitus relegasse, docuisseque: facilitatem voluntatis ad suos actus consistere in cognitione intensa bonitatis obiecti. Et P. Lugo de incar. disp. 16. sect. 7. n. 119. ait insinuasse in libris de anima: habitus acquisitos potentie voluntatis consistere in recta ordinatione specierum, & experientia actuum praeteriorum, & emolumentum subsequenti ex illis. Quod postea testatur: aliquos recentiores docuisse, & ipse aperte defendit loco citato. In eandem sententiam conspirant, nonnulli recentiores.

§. I.

Fundamentum recentiorum pro sententia negante habitus voluntatis distinctos a cognitione obiecti, refellitur.

- 2 Fundamentum, quod ex recentioribus refert Arriaga, ad relegandos habitus, distinctos ab speciebus, & cognitione obiecti, nullius est ponderis. Illius rationes breuiter refello.
- 3 Arguunt primo. Actus supernaturales non producant habitus acquisitos; ergo neque naturales. Antecedens huius argumenti est valde dubium, & multi illius oppositum ex opposito consequentis inferunt, arguentes: actus naturales producant habitus acquisitos; ergo & supernaturales. Cur autem naturales actus producant habitus naturales, & supernaturales non illos supernaturales producant, dicam Punct. 7. Neque ratione formae argumentum vim habet. Haec enim est inepta consequentia: Homo potest producere alium hominem; ergo lignum potest aliud lignum producere. Ex his infero: hoc argumentum nullam vim habere pro recentiorum sententia; potest tamen efficax esse ad hominem desumptum contra eos, qui nouam facilitatem concedunt ad actus supernaturales sine nouo habitu. Qua ratione illud postea expendam.
- 4 Arguunt secundo recentiores: Voluntas nequit ferri in incognitum; sed si daretur habitus, ferretur in incognitum secundum illum excessum inclinationis prouenientis ab habitu; ergo non dantur tales habitus. Hoc argumentum potest retorqueri in recentiores, constituentes facilitatem, & inclinationem ad obiectum in ipsa cognitione; Quia si cuti voluntas non cognosceret habitum inclinantem, si daretur, ita non semper cognosceret cognitionem, qua in obiectum propenderet. Quod si aliquando illam cognoscat, haec cognitio impertinens est ad amorem obiecti, quia ad hunc tantum trahit cognitio bonitatis obiecti; non vero cognitio reflexa cognitionis, qua obiectum cognoscitur; ergo eadem ratione diceretur obiectum ferri in obiectum incognitum secundum rationem propensionis, quam habet in illud, siue propensio a cognitione, siue ab habitu alio procedat; ideoque in omnium sententia hoc argumentum soluendum est. Quod facile praesto. Respondeo: Ad amorem obiecti requiri cognitionem, tendentem in ipsum obiectum, & in illius bonitatem; non vero in propensionem, quam voluntas habet ad obiectum, ac proinde eo ipso quod

voluntas feratur in obiectum, bonitas illi propensa est per cognitionem, fertur in obiectum cognitum per amorem illius; quia amor non tendit in propensionem, sed in obiectum, quod amat, & cognitione proponitur, ut bonum.

Arguunt tertio: Facilitas, quam habet voluntas, ad amandum aliquod obiectum, non potest prouenire ab habitu; si daretur habitus in voluntate. Antecedens probatur: si facilitas proueniret ab habitu, quotiescumque est habitus, voluntas illam facultatem sentiret, eandemque sentiret ante ipsum actum experiretur; sed sic est, quod voluntas aliquando sentit hanc facilitatem; aliquando non ergo non consistit in habitu, permanente in ipsa voluntate; sed in cognitione, quae aliquando adest, & aliquando abest. Respondeo, illam facilitatem, etiam si ab habitu procederet, posse sentiri aliquando, & aliquando non; aliquando ante ipsum actum, aliquando tantum in instanti, in quo est actus. Ratio praesto adest. Voluntas dependet in operari cognitione, ita ut sine hac operari nequeat. Ex quo fit, voluntatem, non habentem cognitionem obiecti, non inclinari ad illud, donec illam habeat, & potens fit sentire illud: Sicuti physica praedeterminatio, quae non solum inclinatur, sed determinat voluntatem carentem cognitione. Illius enim formalis effectus est determinare voluntatem ad actum, quem potest elicere; sic effectus formalis habitus est inclinare voluntatem ad actum, ad quem alias supponitur potens. Ex hoc fit voluntatem aliquando sentire inclinationem ad actum ante ipsum actum, aliquando tantum in ipso instanti in quo exercetur, quia aliquando cognitio obiecti tempore praecedit; aliquando vero in eadem mensura temporis coexistunt.

Arguunt quarto: Habitibus superadditis non sunt necessarij, ut voluntas facile prosequatur obiectum; ergo non sunt dandi habitus in voluntate. Antecedens exigebat ad sui probationem explanationem modi, quo voluntas, antea difficilis ad obiectum amandum sine nouo habitu facili constituebatur. Quam si recentiores exhiberem, illorum argumentum efficax esset; dum tamen ab illis non praestatur, non possumus ipsorum rationi acquiescere.

Ultimo, si horum recentiorum sententia apud ipsos maiorem explanationem non habet, quam ex ipsis refert Arriaga, facile reicitur; quia potest quis valde intempestive, atque viuacem cogitationem habere de aliquo obiecto, & non habere inclinationem, & facilitatem ad illud amore prosequendum; ergo facilitas, & inclinatio non consistit in cognitione intensa, atque viuaci bonitatis, seu delectabilitatis obiecti. Antecedens patet in homine timorata conscientia, qui vehementi cogitatione representante delectabilitatem obiecti pulsatur; & nihilominus magnam sentit difficultatem in illius prosecutione, ne gratiam perdat, seque aeternae poenae periculo exponat. Dedumque grauitur offendant.

§. II.

Explicatur modus, quo posset defendi non distinguendum voluntatis a cognitione obiecti, & speciem.

Placet modum quemdam exponere, quo existimo haud difficile posse defendi, non dari habitus voluntatis inherentes, sed facilitatem illius totam ad actus intellectus, & illius species reducendam esse. Quod sic explicet: Voluntas constituitur potens amare obiectum per cognitionem, qua illi representatur ut bonum, & per negationem impedimenti ad talem actum, & praedestinationis ad oppositum independentem a voluntate; quia, si potentia sit impedita, quantumuis obiectum proponatur ut bonum, non poterit illud amare; quae cognitio est attractiua voluntatis ad amorem talis obiecti, & eo magis attrahit, quo obiectum apparet magis bonum, hoc autem, quod est apparere magis bonum aliquando se tenet ex parte obiecti, quia maior bonitas representatur in obiecto, & maior convenientia illius in ordine ad subiectum, aliquando ex parte actus, quia eadem bonitas, & eadem convenientia obiectiuius viuacius apparet per cognitionem magis efficacem viuaciori modo voluntatem allicientem.

Voluntas iam constituta potens amare obiectum modo supra explicato, constituitur potens, illud non amare, per aliam cognitionem, ex feretardantem ab amore talis obiecti, vel inclinantem voluntatem in actum oppositum ad talem amorem; quae cognitio similiter constituit voluntatem potentem

potentem non amare, & potentem, actum oppositum amori eliceret per se ipsam, & per negationem prædeterminationis ad actum amoris, vel negationem actus oppositi. Eodem enim modo voluntas attrahitur per cognitionem bonitatis, & conuenientie ad amorem, quam per cognitionem malitiae, & disconuenientie ad odium.

10 Voluntas iam constituta potens amare, & potens non amare, seu odio habere, ita per hanc cognitionem trahitur ad amorem, ut per eandem retrahatur ab odio, & à negatione amoris, quæ cum amore opponuntur, & quo magis attrahitur ad amorem magis ab odio retrahitur, similiter per cognitionem, quæ trahitur ad odium retrahitur ab amore, & quò magis ad odiù trahitur, magis retrahitur ab amore.

11 Hæc certa sunt in omnium sententia. Deinde suppono, quod nullus negare potest, videlicet, voluntatem facilius ferri in illud obiectum, in quò magis trahitur per cognitionem bonitatis illius; & à quo minus retrahitur per aliam cognitionem, inclinante in actum oppositum, seu in negationem actus, ad quem trahitur. Ratio est, quia tota ratio, propter quam voluntas liberè fertur, & inclinatur in obiectum est, quia trahitur bonitate illius: ergo, quò magis trahatur, siue quia maior bonitas apparet, siue quia eadem viuacius proponitur, facilius feretur in obiectum in quò magis trahitur. Deinde certum est, quamlibet causâ facilius in effectum proflire, quò minus talis effectus impeditur: impedimentum enim difficultatem affert, quæ si vincatur, non sine aliqua difficultate, & maiori conatu vincens sit: ergo voluntas, quò magis excitatur ad amorem, & minus ab illo retrahitur, facilius in amorem prorumpet.

12 Ex his infero voluntatem hanc, & nunc faciliorem esse ad amorem, quam ad odium, consistere in eo, quod magis trahatur ad amorem, quam ad odium, & consequenter minus retrahatur ab amore, quam ab odio. Hoc autem, quod est, voluntatem magis attrahi ad amorem, non consistit semper in intensiori cognitione, ut dicebam supra, sed aliquando in intensiore, seu viuaciori cognitione eiusdem bonitatis, aliquando in maiori bono, seu maiori conuenientia proposita. Ex his enim duobus capitibus pensanda est maior, vel minor excitatio ad amorem. Magis enim attrahi ad amorem, quam ad odium, duo dicit, & positiua attractionem ad amorem, & negationem attractionis ad odium per cognitionem, æquè viuaciter, & æquè disconuenientiam proponentem voluntati. Vnde facilis hic, & nunc ad hunc actum consistit in positiua attractione ad illum, & negatione æqualis attractionis ad actum oppositum, vel negationem illius, quod sic probò. Facilius voluntatem ferri in obiectum, est magis trahi ad illud, & minus retrahi ab illo, sed voluntatem magis trahi ad obiectum, & minus retrahi ab eodem, consistit in positiua cognitione, & negatione cogitationis inclinantis ad oppositum: ergo facilius voluntatem ferri in obiectum consistit in positiua, & negatiua, supra explicata.

13 Restat modò explicare quomodo hæc facilitas constituta in cogitatione inclinante ad actum, & negatione cogitationis retrahentis ab eodem actu, possit intendi per repetitionem actuum. Quo explicato, rectè intelliges, quomodo sine aliis habitibus voluntas sit facilis ad obiecta, & illorum habitus non distinguantur à cogitatione prædictâ, & negatione cogitationis appositæ. Quod sic explico. Actus, quo voluntas fertur in obiectum, delectabile, v.g. relinquit speciem sui, & obiecti delectabilis, quo fit, ut postea intellectus per species relictas, huius actus, & per species, quas antea habebat, viuacius percipiat obiectum delectabile. Habet enim modò experimentales species dulcedinis obiecti, quas antea non habebat, & ita obiectum proponitur, ut magis conueniens per cognitionem illud viuacius representantem, utpote ortam ex principis, quæ antea non erant, & aliquando simul per maiorem conuenientiam obiectum. Quia sæpe non tantum sibi delectabilitatem proposuerat, homo, ad amplectendum primo actu obiectum delectabile, quantum eodem actu est expertus, & sibi postea proponit, ad illud secundo actu amplectendum. Deinde, eo ipso, quod secundo actu obiectum delectabile proponatur, ut magis conueniens, & per cognitionem, magis intensam, obiectum oppositum remissius proponitur. Quia intellectus raptus intensiori cogitatione obiecti delectabilis, utpote virtutis finitæ, est minus potens attendere ad obiectum oppositum.

14 Hanc esse rationem, propter quam voluntas auidius fertur secundo actu, quam primo in obiectum, & quò magis

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I I.

fertur in illud, facilius illud amplectitur, ex eo probatur, quia non semper ita contingit, quod planè contingeret, si hoc haberet ratione habitus relictæ ab actu, qui semper relinqueretur, & semper magis potentiam inclinaret. Non semper ita contingere sic probò. Quoties quis magnam voluptatem apprehendit in obiecto, quod nunquam est expertus, illud auidè amplecti desiderat; postea verò, si illud minus delectabile experitur, quam illud conceperat, frigidius illud appetit; & tandem experientia suadet, nullam in eo reperiri delectabilitatem, & quò magis illud amplectitur, minus illud desiderat, quovisque tandem illud positiue abhorret.

De obiecto vtili omnino eodem modo philosophandum est, experientia enim utilitatis amoris alicuius medijs illius utilitatem viuacius apprehendimus, & facilius voluntate in illam ferimur. De obiecto honesto eodem modo dicendum puto. Experitur enim quis in actu honesto bonitatem maximam requiem animæ, & conscientie tranquillitatem, quæ iuge conuiuium appellatur, *Proverb. 15.* Deinde ipsa experientia obiectum oppositum minus retardat ut plurimum voluntatem in actu secundo, quam in primo ab actu honesto: cum enim quis sibi proponit ieiunium amplectendum, statim se offerit plures rationes, quæ à ieiunio retardant: putat enim quis fame periturum, vel grauissimum incommodum perpeffurum esse; postea verò cum ieiunauit, & expertus est, non ita inedia hominem affligi, non ita disconueniens apparet, ac proinde minus retrahitur voluntas à ieiunio, & actibus temperantia, & facilius se illis exercet.

Fateor aliquando maius incommodum temporaneum nos experiri in actu honesto, quam nobis proposueramus, antequam primo actu illud amplexati fuissimus, & tunc ex hoc capite difficilius apprehenditur bonum secundo actu, quam primo, ni forsan experientia honestatis, & bonorum, quæ ex actu illius sequuntur, tanta sit, ut possit maiorem disconuenientiam in illa repertam supplere.

Secundùm hunc dicendi modum facillè videtur defendi posse, non dari habitus in voluntate distinctos à cognitione obiectorum, & eorum speciebus propter rationem, supra dictam quam paucis colligo. Nullus habitus est necessarius, distinctus à cognitione obiecti, & specie illius, ut voluntas sit facilis, ad illud amandum: ergo non est ponendus: probatur antecedens: præcisè per cognitionem obiecti boni inuitantis voluntatem ad amorem, & negationem alijs cognitionis, magis retrahentis voluntatem ab ipso amore, vel inuitantis ad oppositum, voluntas est facilis ad amorem: ergo non est necessarius habitus alijs distinctus. Secundò probatur, quia quò magis voluntas trahitur ad amorem obiecti ed facilius fertur in illud, & est magis propensa ad illius amorem, sed quò maior est cognitio inuitans, & minor retardans, voluntas magis trahitur ad amandum obiectum: ergo facilius feretur in illud actu amoris: quia, sicut cognitio boni inclinât ad amorem maior cognitio, siue ex parte actus, quia est intensior, & viuacior, siue ex parte obiecti, quia tendit in maius bonum, magis inclinabit voluntatem ad amorem: voluntas autem, quò magis est inclinata ad amorem facilius in illum prorumpet: idem dico de cogitatione mali respectu odij, seu displicentia.

Tertio arguo. Aliquando voluntas est facilior, ad amandum obiectum primo actu, quam secundo, & eo difficilius illud amplectitur, quò pluries illud apprehendit, ut dicebam supra: ergo facilitas non prouenit ex aliqua qualitate producta ex repetitione actuum, sed ex cognitione maioris boni, quæ potest omnes actus præcedere.

Quarto à posteriori ex præcedenti doctrina sic arguo: voluntas ex repetitione actuum aliquando maiorem difficultatem acquirit, quam antea habebat in exercitio illorum: ergo, sicut quando acquirit facilitatem dicitur actus præteritos produxisse qualitatem quamdam, seu habitum, quo voluntas facilius exequitur alios actus similes prioribus, ita, quando acquirit difficultatem, dicitur præcedentes actus reliquisse qualitatem aliam, quæ voluntas difficilius alios similes exercet; quia voluntas secundum se non habebat talem difficultatem, ut patet in prioribus actibus. Quod si noua difficultas tantum consistit in notitia experientiali, cur in eadem non poterit etiam consistere noua facilitas?

Quinto arguo iuxta communem sententiam, quam tenet Soar supra. In appetitu brutorum non dantur habitus; &

R 3 tamen

tamen videmus, bruta facilius appetere obiectum iucundum, quod pluries illud sentire: ergo eodem modo potest de voluntate philosophari: si enim in bruto memoria actus præteriti sufficiens est, ut facilius, & iucundè loca quærat, & obiecta appetat, quæ sibi commoda, & grata sunt, ut est expertum, & ut fugiat locum, in quo semel cecidit, vel aliquid mali euenit, & ut abhorreat herbam, quæ semel nociuam inuenit, cur in homine, cuius intellectus memoria est lōgè excellentior, actus memoriæ, seu notitia circa bonitatem obiecti non erit sufficiens, ut voluntas facilius, & citius illud appetat; & eadem notitia circa malitiam non voluntatem retardabit, ut tardius, & difficilius in obiectum feratur?

20 Sexto efficacissimè ad hominem contra P. Vasquez probos, hos habitus non esse necessarios. Asserit enim sapientissimus Pater 1.2. disp. 79. n. 47. assuetudine actuum supernaturalium species in dies facilitare potentiam ad similes actus, sine aliis habitibus acquisitis: ergo eodem prorsus modo dici potest assuetudine actuum naturalium species facilitare potentiam ad actus similes naturales, sine nouis habitibus.

21 Septimò idem argumento efficacissimè insto etiam ad hominem contra P. Soar. Docet Soar sect. 11. n. 42. voluntatem eodem habitu instructam posse habere maiorem facilitatem ad actus virtutis in hac materia potius, quàm in illa, quin hæc facilitas proueniat ab habitu; sed ab aliis causis, quas ipse assignat, videlicet, ex meliori dispositione intellectus, vel aliarum potentialium, seu organorum, quæ virtuti deseruiunt, & ex consuetudine exercendi actus virtutis in hac materia, ex qua prouenit, ut species intellectuales facilius eam proponant, quia memoria præteritæ experientie, & consuetudinis non parum iuuat, ut obiectum statim proponatur ut connaturale, & appetendum, & ex phantasia, quæ propositioni obiecti deseruit. Tandem ex ipsa dispositione corporis, quia, etiamsi quis sit propensus ad poenitentiam, facilius eam exercebit ieiuniis, quàm flagellis, si in illis est consuetus, & non in his; quod, ait Soar, non ex habitu poenitentie, sed ex ipsa corporis dispositione, & imaginatione procedere. Ex quo sic arguo. Sine nouo habitu admittit Soar nouam facilitatem: ergo facilitas non oritur necessariò ab habitibus; sed à causis, suprà assignatis: ergo habitus nullo modo sunt necessarij, neque possunt inferri ex facilitate potentie, quia facilitas potest tribui causis, ab ipso Soar assignatis.

22 Octauò. Hæc sententia suaderi potest, quia secundum illam faciliè intelligitur, quomodo habitus in cognitione, & speciebus consistentes reddant potentiam facilem: & in quo genere concurrant: quomodo intenduntur, & minuantur: quomodo vniuntur: & quam habeant vnitatem; quomodo producantur, & corrumpantur. Quæ omnia secundum hanc sententiam difficultate omnino carent, & in opinione sententie admittentis habitus distinctos à cognitione, & speciebus, vix percipi possunt. Vide quæ dicam Punct. 4. ubi de modo, quo in aliorum sententia habitus concurrant ad actus, qui vix possit explicari. Ex quo argumentum desumes, ad hanc sententiam abigendam.

§. III.

Argumenta soluta.

23 Neque difficile est, respondere argumentis, quæ probant admittendos esse habitus distinctos à cognitione, & speciebus, ut ex solutione illorum constabit. Arguit Arriaga. Potest alicui proponi obiectum, ut bonum physicè, in quo nullam timet difficultatem, neque rationem mali apprehendit præter offensam Dei: v. g. in comedendo cibo prohibito, permanente cognitione eiusdem bonitatis physice & malitiæ moralis, v. g. offensæ Dei; quo quis magis se exercet in comedendo cibo prohibito, est facilius in illo appetendo: ergo hæc facilitas non potest prouenire ex cognitione, neque ex speciebus obiecti. Respondeo negando antecedens: quia, cum quis per comestionem cibi prohibiti facilius est, in illo appetendo, non habet eandem cognitionem obiecti. Quia, licet forsitan ex parte obiecti eandem malitiam, & bonitatem cognoscat, bonitas physica intensius, & viuacius proponitur per nouas species, quas experientia actus præteriti relinquit, & consequenter remissiùs cognoscitur malitia moralis: quia, ut dicebam suprà, raptus intellectus intensiore cognitione physice bonitatis est minus expeditus, utpote virtutis finitæ ad cognitionem malitiæ moralis, & aliis cuiuscumque obiecti.

Ideo ex experientia sæpe maiorem conuenientiam physicam, hoc est, maiorem delectabilitatem in comestione cibi prohibiti potest detegere, quàm apprehensione obiecti non experti voluntati propoſita.

Neque obici potest contra sententiam istam, quod contra ex illa Christum habitum habitum vitiosum ex eo, quod habeat perfectissimam cognitionem obiecti delectabilis, & peccaminosi: quia ego non constituo habitum præcise in hac cognitione: sed in cognitione bonitatis, quæ trahit voluntatem ad amandum obiectum, & in negatione alius cognitionis, quæ magis retrahat eandem voluntatem ad eodem obiecto. Christus autem cognitione delectabilitatis obiecti peccaminosi non trahitur ad illam amandum, quia non potest obiectum peccaminosum amare actu elicitò, si per impossibile concipiamus ipsum trahi, & inclinari ad peccatum, non ex eo inferitur, habere habitum vitiosum, quia intensius, & efficacius proponitur obiectum oppositum peccato; quia Christus rem perfectè callens, maiorem conuenientiam ex parte obiecti, & ex parte modi percipit semper in negatione peccati, quàm in peccato: imò Christus non minorem conuenientiam obiecti, adhuc physicè percipit in obiecto delectabili, quàm homines, quia Christus rem cognoscit, sicuti est, ac proinde cognoscit conuenientiam physicam obiecti delectabilis esse caducam, & non posse appetitum satiare; homo autem illam sibi representat longè maiorem ac est. Apprehendit enim in obiecto delectabili conuenientiam quæ caret, & sæpe existimat prosecutione illius appetitum esse sedandum. Rem cape vno verbo. Habitus & facilitas semper dicuntur cognitionem practicam obiecti: Christus verò, utpote impeccabilis non habuit cognitionem practicam peccati, ac proinde habere non potuit peccaminosum habitum.

Obiic. hanc sententiam de medio tollere virtutes morales acquisitas. Respondeo, hanc sententiam non tollere virtutes morales acquisitas, sed eas constituere in speciebus, & actibus intellectus, sicut Soar, & alij virtutes intellectuales constituent, in quo nullum est inconueniens.

Obiic. insuper sequi ex hac sententia: dari habitum constitutum in cognitione, & speciebus ante omnem actum, ac proinde habitus generari haudquaquam ex actibus. Antecedens probatur. Ante omnem actum potest esse voluntas facilis in prosecutione alicuius obiecti, si illi proponatur maior conuenientia, quàm disconuenientia: quod sæpe concessimus. Respondeo ante omnem actum posse voluntatem, habere hanc facilitatem; non tamen dicendam esse habitum, quia ante repetitionem actuum illa facilitas est faciliè mobilis à subiecto: quia, si experientia aliter inueniatur obiectum, quàm est apprehensum, cessabit illa facilitas: si verò obiectum experientia comprobetur, ut primò fuit apprehensum, illa facilitas magis radicabitur, & difficilior poterit à subiecto dimoueri, & habitus dicetur.

§. IV.

Nonnulla ad præcedentem opinionem spectantia explicantur.

24 Secundum modum suprà datum tota facilitas ad aliquem actum formaliter consistit in cognitione practica experimentalis, proponente obiectum, & in negatione cognitionis, retrahentis ab hoc obiecto: quia tamen cognitio quælibet est faciliè transiens, & formaliter sumpta regulariter non diu durat, non in hac cognitione poni totam rationem habitus congruum est; quia semper habitum vocamus id quod difficilè mouetur à subiecto, & ex natura sua est diu durans. Duplicem facilitatem distinguo, formalem vnam, radicalem aliam. Facilitas formalis consistit in cognitione modò explicata, & negatione alterius cognitionis. Facilitas radicalis in speciebus experientie acquisitis, ex quibus oritur hæc experimentalis cognitio, inuitans ad obiectum, & in negatione aliarum specierum experientie acquisitarum, à quibus oriretur cognitio, quæ maiorem bonitatem proponeret in obiecto opposito, & viuacius illius conuenientiam representaret, fortiusque retraheret ab hoc obiecto, ad quod inuitat hæc cognitio. Ex his facilitatibus potiori iure radicalis rationem habitus sortitur, quia est difficilè mobilis, & diu durans.

25 Ex hoc inferes: posse aliquem hominem actu esse facilem ad aliquod obiectum amplectendum, & non habere habitum

habitu ad illum; quia potest habere cognitionem aliquam non experimentalem, quā vehementer trahatur ad illud, ex vi cuius ita facilis sit ad illud amplectendum, ut difficile possit ab illo remoueri; & tunc talis homo non habebit habitum, quia non habebit facilitatem radicalem, neque formalem ortam ex illa. Quod verum existimo, etiam in opinione, quæ habitus constituit in qualitatibus distinctis ab speciebus, & cognitionibus. Quia negari nequit sæpe hominem habentem habitum acquisitum alicuius virtutis, ita vehementer aliquā tentatione circa oppositum vitium concuti, ut summā facilitate in illud possit labi, & non sine magna difficultate, & speciali Dei auxilio possit non cedere tentationi.

29 Ex hoc infero posse hominem esse simul facilem formaliter, & radicaliter ad duo obiecta opposita, licet non in summo gradu. Partem positivam sic probo. Potest homo in utroque obiecto convenientiam notabilem, & parum disconvenientiam reperire, & in neutro illorum non notabilem excessum convenientiæ cognoscere, ratione cuius alterum magis conveniens retrahat ab hoc minus convenienti; ergo potest esse facilis ad utrumque obiectum. Probo consequentiam: Cognitionis, proponens bonitatem obiecti per se reddit facilem potentiam ad illud amplectendum, dum non est alia quæ notabiliter fortius retrahat; sed in hoc casu sunt cognitiones representantes bonitates utriusque obiecti, & neutra habet aliam oppositam, quæ fortius retrahat: ergo utraque constituet facilem potentiam circa suum obiectum. Hæ cognitiones, in quibus formales facilitates consistunt, possunt oriri ex speciebus experimentalibus, in quibus sita erit facilitas radicalis, & ratio habitus. Has facilitates esse nō posse in summo gradu, sic probo. Quod minor convenientia apparet in aliquo obiecto, cæteris paribus maior est facilitas ad oppositum: v.g. habeo cognitionem ut quatuor representantem mihi convenientiam ut quatuor in ieiunio: quod minor convenientia apparet in esu carniū, facilius ero ad ieiunandum: ergo quando utrumque obiectum apparet æquē bonum, v.g. ieiunium, & comestio, non habeo tantam facilitatem in ieiunio, quantum habere in ieiunio mihi representaretur, ut si non cum maiori bonitate, cum illa tamen, dummodò comestio representaretur cum minori: ergo non habeo summam facilitatem, quam possum habere.

30 Dixi facilitatem dicere cognitionem invitantem ad obiectum, & negationem cognitionis, quæ ex se notabiliter fortius retrahat, quā alia inuitet, quia negatio illius cognitionis necessario requiritur, ut potentia constitutur facilis; conducit tamen ad maiorem facilitatem, non solum negatio cognitionis, retrahentis notabiliter fortius; sed cuiuscumque retrahentis supra minimum requisitum, ut potentia sit libera; quia semel constituta voluntas libera circa aliquod obiectum, dum minus habeat cogitationis, retrahentis ab illo, facilius erit ad illud amplectendum. Negatio verò cogitationis retrahentis secundum minimum, quod requiritur, non conducit ad facilitatem: quia facilitas pertinet ad habitum, supponit libertatem; illa verò negatio destrueret libertatem, & consequenter fundamentum facilitatis, de qua agimus.

31 Est etiam notandum, eandem cognitionem intensam, v.g. ut sex pertinere ad constitutum potentie liberæ, & ad facilitatem, & dare simpliciter posse, & facilius posse. Dat simpliciter posse, quatenus includit intensiorem illam minimam requisitam, ut voluntas sit simpliciter potens liberè operari, v.g. quatenus includit duos gradus intensiōis, & dat facilius posse, quatenus includit quatuor alios supra duos necessario requisitos, ad operandum. Neque in illa cognitione poterunt assignari duo gradus, quibus determinatè pertineat simpliciter posse, & alij quatuor, quibus facilitas tribuatur, quia omnes sunt eiusdem rationis, sed toti illi cognitioni tribuitur dare posse, & facilius posse, quia habet id, quod requiritur, ut voluntas sit libera, & aliquid ultra illud.

32 Noto insuper distingui facilitatem ad actus intellectus, & ad actus voluntatis ex eo, quod species intellectus nunquam pertineant ad facilitatem formalem voluntatis; pertinent tamen ad facilitatem intellectus, quia immediatè produciunt intellectiōes, quæ præ multitudine illarum faciles evadunt. Facilitas voluntatis semper consistit in cognitionibus, quæ aliquando etiam pertinent ad facilitatem formalem intellectus, quia aliquando conducit immediatè, ut facilius fiat cognitio, alia cognitio vel immediatè in-

fluens in illam, vel saltem proponens obiectum formale illius vivaciū, quā necessum erat ut intellectus posset ferri in illud. Adde: aliquando etiam actus voluntatis conducere ad facilitatem formalem aliorum actuum eiusdem potentie, quia, quando actus voluntatis procedit liberè ab alio imperante, sine quo fieri posset talis actus imperans, pertinet ad facilitatem illius. Absolutè enim omne principium, inuitans ad actum liberum, sine quo idemmet actus liberè fieri potest, pertinet ad facilitatem illius: de his tamen actibus imperantibus mentionem non facimus cum de habitibus disputamus, quia non semper, sed raro procedunt actus voluntatis ab aliis imperantibus, & multi negant posse dari tales actus imperantes, immediatè influentes in alios eiusdem potentie.

Facilitas formalis ad actus intellectus, & radicalis ad actus voluntatis sæpe non distinguuntur realiter, quia facilitas formalis consistit in speciebus, & sæpe nullus alius actus ad illam conducit, in quibus sita est radicalis facilitas ad actus voluntatis, quia ex eisdem speciebus oritur facilitas formalis ad actus voluntatis, quæ consistit in ipsis actibus intellectus. Ex quo inferitur, eandem species esse facilitatem formalem ad actus intellectus, & radicalem ad actus voluntatis, & habitum ad utroque; quia habitus ad actus voluntatis semper consistit in facilitate radicali: habitus autem ad actus intellectus dicit semper facilitatem formalem, consistentem in speciebus, immediatè influentibus in ipsos actus. Ratio propter quam habitus voluntatis consistit in facilitate radicali, & habitus intellectus in formali, est, quia habitus cuiuscumque potentie consistit in facilitate difficultè mobili, siue radicali, siue formali; cum verò facilitas formalis intellectus sit difficultè mobilis, in illa habitum constituimus, facilitas autem formalis voluntatis, quæ consistit in actibus intellectus est facile mobilis, ideo non in illa, sed in radicali, quæ est difficultè mobilis, optime ratio habitus constituitur.

In hanc sententiam sic explicatam maximopere trahunt fundamenta suprà data, quæ, rebus omnibus non ita pensis, altè menti insedit, ut primū adhuc sub præceptorum virgula, quæstionem hanc audiui, & post longum illius examen, nihil rationis inuenio, quod ab illa animum retrahat, potius nonos illius patronos Patrem Lugum, & alios recentiores apud Arriagam inuenio: quapropter non illam improbabilem iudico; quia tamen opposita valde recepta est in scholis, quid iuxta utramque in reliquis difficultatibus, ad habitus spectantibus dicendum sit, explicabo.

PUNCTUM IV.

Quomodo concurrant habitus ad actus.

Iuxta opinionem suprà explicatam quæstionē hanc aliis locis definiui. Dixi enim Contr. 7. punct. 3. actus intellectus solum concurrere ad actus voluntatis proponendo obiecta, & species actiue influere in actus intellectus, & in alios, ad quos obiecta species subministrant. Quæstionem tracto in communi sententia, quæ habitus constituit in qualitatibus distinctis ab speciebus, & propositione obiecti. Habitum reddere potentiam facilem ad actum, præcisè per informationem absque ullo actiue concursu, ad quem ordinetur, defendunt Durand. in 3. dist. 23. q. 2. 3. & 4. Palud. ibid. q. 2. Vterque Hurtad. Complutensis 1. 2. tractatu de habitibus in communi, diff. 11. Salmant. disp. 16. de anima sect. 7. Affirmat Soar disp. 44. Metaph. sect. 6. sensisse plures, habitus concurrere effectiue, non ad substantiam actuum; sed ad modum illorum, quem modum, ait, dixisse aliquos esse intensiorem ipsius actus. Horum vnum Scorum fert Vazquez 1. 2. disp. 83. c. 2. n. 10. referuntur etiam pro hac sententia D. Thom. Gotsfredus, & Henricus; sed absque fundamento, ut constat ex Soar loco citato. P. Vazquez suprà num. 14. docet, habitum concurrere ad modum quemdam actui superadditum, non verò ad substantiam actus, neque ad illius intensiōem. Habitum concurrere ad substantiam actuum defendunt Caietanus & Capreol. apud Soar, Ochanus, & Gabr. in 3. dist. 23. art. 2. P. Fonf. 9. met. cap. 5. quæst. 4. sect. 2. Val. 1. 2. disp. 4. punct. 2. Soar suprà n. 8. P. Monzeus disp. 4. c. 3. §. *Deinde eadem ratio.* P. Gran. 1. 2. Contr. 4. disp. 3. n. 13. Ripalda lib. 2. de supernaturalitate disp. 52. sect. 2. n. 9. Arriaga disp. 9. sect. 4.

PRIMA CONCLUSIO. Habitibus nullo modo potest
R 4 concur